

Nr _08-1/23_ din _12_ 08_2021

APROB,

_semnat _

„_12_” _08_ 2021

Maia BĂNĂRESCU

Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului¹

RAPORT PRIVIND VIZITA ANUNȚATĂ
la punctele de trecere a frontierei „Giurgiulești-Galați”, „Giurgiulești-Reni”, „Cahul-Oancea” și sectorul poliției de frontieră „Giurgiulești” din cadrul Direcției regionale Sud a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră

29 iulie 2021

Raportul a fost elaborat de,

- *Alexandru ZUBCO, Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP*

¹ În baza art. 3 a Hotărârii Parlamentului nr.4 din 04 februarie 2021 privind încetarea mandatului Avocatului Poporului (Ombudsmanului), până la numirea de către Parlament a unui nou Avocat al Poporului (Ombudsman), doamna Maia Bănărescu, Avocat al Poporului pentru drepturile copilului va îndeplini atribuțiile funcției de Avocat al Poporului (Ombudsman).

A. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La 29 iulie 2021, echipa multifuncțională în componența:

- 1) GOTEANSCHI Alexandru, șef al Serviciului control radioactiv și chimic la frontieră al Direcției regim și ordine publică a Direcției general control al frontierei a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră (în continuare IGPF);
- 2) BUSUIOC Tatiana, ofițer principal al Secției proiecte de asistență externă a Direcției dezvoltare strategică și asistență externă a IGPF;
- 3) GĂINĂ Sergiu, reprezentat național al Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați;
- 4) BUDEANU Ion, șef secție, Secția protecție internațională și proceduri de azil din cadrul Direcției azil și integrare din cadrul BMA (BMA);
- 5) ZUBCO Alexandru, șef direcție, Direcția prevenirea torturii Oficiul Avocatului Poporului (OAP);
- 6) PÎNZARI Alexandra, consilieră, AO „Centrul de Drept al Avocaților” (CDA) și
- 7) PANOV Diana, avocată, consilieră de monitorizare din cadrul CDA,

au realizat vizite anunțate la punctele de trecere a frontierei „Giurgiulești-Galați”, „Giurgiulești-Reni”, „Cahul-Oancea” și sectorul poliției de frontieră „Giurgiulești” din cadrul Direcției regionale Sud a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

Scopul vizitei: verificarea situației privind respectarea drepturilor cetățenilor străini, solicitanți de azil și/sau persoanelor reținute pentru trecerea ilegală a frontierei de stat, formularea de recomandări pentru îmbunătățirea situației și protecția solicitanților de azil.

Vizita a fost organizată de CDA și realizată cu suportul IGPF.

Standarde de monitorizare:

- 1) Convenția ONU de la Geneva cu privire la statutul refugiaților, din 1951
- 2) Normele Comitetului european pentru prevenirea Torturii;
- 3) Directiva CoE 2003/9/EC din 27 ianuarie 2003 privind standarde minime pentru primirea azilanților;
- 4) Rezoluția CES nr.663 (XXIV) din 31 iulie 1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 5) Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul);
- 6) Legea 164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului;
- 7) Legea nr.200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova.

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din ziua monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE

Poliția de frontieră (IGPF) asigură menținerea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră, precum și a regimului și ordinii publice în punctele de trecere a frontierei de stat, asigură securitate publică, securitatea aeronautică, controlul de securitate al pasagerilor, al bagajelor, al încărcăturilor, al personalului aeronautic, al personalului naval și al personalului de protecție a zonelor de securitate cu acces limitat în cadrul aeroporturilor și porturilor Republicii Moldova. În

domeniul combaterii migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, Poliția de Frontieră este în drept să aplice măsura de nepermite a intrării în Republica Moldova a străinului, în conformitate cu legislația în vigoare. La fel, instituția asigură controlul asupra migrației în punctele de trecere a frontierei de stat (PTF), are și alte atribuții prevăzute de Legea 283/2011.

C. COOPERAREA

IGPF și subdiviziunile sale teritoriale au manifestat deschidere și au cooperat activ cu echipa multifuncțională. Inițial, membrii echipei multifuncționale au purtat discuții pe aspectele de monitorizare cu reprezentanții IGPF. Ulterior, echipa s-a deplasat la punctele de trecere a frontierei. Membrii echipei nu au fost influențați în perioada de monitorizare. Echipa multifuncțională a avut acces la locurile de plasament temporar și registre.

D. TRATAMENTUL PERSOANELOR STRĂINE ȘI/SAU SOLICITANTE DE AZIL

D1. Situația la PTF „Giurgiulești - Galați”.

PTF „Giurgiulești-Galați” reprezintă un punct internațional rutier de trecere a frontierei moldo-române, localizat la ieșirea/intrarea în satul Giurgiulești și la o distanță de 218 km de Chișinău. Specificul activității PTF „Giurgiulești-Galați” a fost prezentat de DI Renici V., șef SPF nr.1 Giurgiulești. La momentul vizitei, activitatea PTF era funcțională pe direcția intrare în țară.

Cât privește, asigurarea protecției străinilor/ sau potențialilor solicitanți de azil, în 2021 nici o persoană nu a solicitat azil la PTF. Registrul de evidență a cererilor solicitanților de azil se află în PTF și conține 1 înregistrare a solicitării de azil în 2020.

PTF „Giurgiulești-Galați” nu dispune de spații pentru solicitanții de azil/ sau de reținere a persoanei. Toate persoanele sunt conduse la SPF Giurgiulești, aflat la o distanță de 5 min pe jos de PTF. Persoanele reținute pentru infracțiuni sau contravenții sunt transmise Direcției urmărire penală din cadrul subdiviziunii Sud a IGPF din Cahul. Potrivit reprezentanților PTF, aceștia se prezintă în termen de 1 oră la solicitare. Doar în competența DUP ține de oferirea calității procesuale persoanei, precum și asigurarea garanțiilor fundamentale la reținere, etc au susținut reprezentanții IGPF.

Pe teritoriul PTF există un panou informativ cu privire la drepturile solicitanților de azil și lista autorităților ce pot fi contactate.

D2. Situația la sectorul poliției de frontieră „Giurgiulești” (în continuare SPF Giurgiulești)

SPF Giurgiulești reprezintă un sector de poliție, localizat pe teritoriul PTF Giurgiulești-Galați.

SPF dispune de 1 cameră de întreținere temporară a solicitanților de azil aflată la etajul II a clădirii poliției de frontieră. Acest spațiu a fost renovat și mobilat din fondurile Uniunii Europene și Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. Accesul spre camera de întreținere temporară a solicitanților de azil este asigurat prin intermediul unei scări metalice și lemn, neaccesibilă pentru persoanele cu dizabilități locomotorii.

Spațiul locativ include o baie cu WC, o odaie amenajată cu 4 paturi supraetajate, 2 mese cu 4 scaune montate de podea, condiționar, un dulap metalic, 2 geamuri din termopan (cu gratii) și un bec electric. Paturile sunt comode pentru dormit, fiind asigurate cu saltea ortopedică, lenjerie de pat, perne și plapume. Pe paturile de nivelul I erau amenajate lenjeria de pat. Potrivit reprezentanților IGPF în această odaie nu a fost plasată vreo persoană, inclusiv solicitant de azil. Ușa este încuiată permanent. Totuși, în dulapul metalic au fost observate unele bunuri, aparent aparținând angajaților.

Foto_OAP_Camera_SPF Giurgiulești_29.07.2021

Accesul la baie este asigurat prin intermediul unui boiler electric. Totuși, lipsesc ștergare și produse igienice. La fel, SPF **nu este asigurat cu pachete alimentare** pentru solicitanții de azil/ persoanele reținute pe timp îndelungat și **apă potabilă**. Reprezentanții IGPF au reiterat lipsa liniei bugetare pentru asemenea cheltuieli în bugetul acesteia, dar și a faptului că solicitanții de azil urmează a fi preluați de Biroul Migrație și Azil al Ministerului de Interne în sarcina căreia intră asigurarea garanțiilor respective. **Avocatul Poporului este de opinie că aceste incertitudini urmează a fi clarificate de autoritatea centrală de comun cu subdiviziunile IGPF și BMA, astfel încât în situațiile unui flux de solicitanți/ migranți / refugiați să nu existe acțiuni de privare de acomodările necesare, alimentație și apă potabilă. În același timp, angajații poliției de frontieră nu trebuie să recurgă la gestul de bunăvoință în a alimenta persoanele custodiate din resursele proprii.** Această problemă a fost sesizată de Avocatul Poporului în vizitele echipei multifuncționale în 2019 (problema de facto e mult mai veche) și nu a fost inclusă în planul de acțiuni al IGPF pentru 2020 și 2021!

În opinia, Avocatului Poporului este imperios necesară asigurarea evidenței persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră. Potrivit normelor Comitetului european pentru prevenirea Torturii: (i) Deținuților emigranți în locurile de oprire la punctele de intrare în țară trebuie să li se ofere posibilități adecvate pentru a dormi, (ii) să li se permită accesul la bagajele lor, (iii) la dotările sanitare echipate adecvat și (iv) să li se permită să iasă zilnic la aer. De asemenea, trebuie asigurat (v) accesul la mâncare și, dacă este necesar, (vi) la îngrijire medicală. Potrivit aceluiași norme internaționale interzicerea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante include obligația de a nu trimite o persoană într-o țară unde există motive substanțiale să se creadă că există pericolul real ca aceasta să fie supusă torturii sau tratamentului necorespunzător.

O altă chestiune abordată anterior de Avocatul Poporului ține lipsa **registrului de evidență a persoanelor reținute în punctele de trecere a frontierei (zonele de control) legali și ilegali, precum și a registrului de evidență a persoanelor plasate în camerele de reținere temporară sau de plasament temporar.** În continuare, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) susține că instituirea registrelor de evidență a persoanelor reținute și plasate în camerele de reținere temporară în vederea asigurării tuturor garanțiilor antitortură, inclusiv pentru protecția angajaților în cazul alegerii de rele tratamente (inclusiv a celor reținuți de până la 3 ore).

D3. Situația la PTF „Giurgiulești-Reni”

PTF „Giurgiulești-Reni” este un punct de trecere terestru comun a frontierei moldo-ucrainene, aflat la 2 km de PTF Giurgiulești. La momentul vizitei, activitatea PTF era funcțională pe direcția intrare-ieșire cu trafic mic.

Cât privește, asigurarea protecției străinilor/ sau potențialilor solicitanți de azil, în 2021 nici o persoană nu a solicitat azil la PTF. Registrul de evidență a cererilor solicitanților de azil se află în PTF și nu conține vreo înregistrare de solicitare de azil din 2014.

PTF „Giurgiulești-Reni” nu dispune de spații pentru solicitanții de azil/ sau de reținere a persoanei. Toate persoanele sunt conduse la SPF Giurgiulești, aflat la o distanță de 2 km de PTF. Persoanele reținute pentru infracțiuni sau contravenții sunt transmise Direcției urmărire penală din cadrul subdiviziunii Sud a IGPF din Cahul. Potrivit reprezentanților PTF, aceștia se prezintă în termen de 1 oră la solicitare. Doar în competența DUP ține de oferirea calității procesuale persoanei, precum și asigurarea garanțiilor fundamentale la reținere, etc au susținut reprezentanții IGPF.

Pe teritoriul PTF există un panou informativ cu privire la drepturile solicitanților de azil și lista autorităților ce pot fi contactate.

D4. Situația la PTF „Cahul-Oancea”

PTF „Cahul-Oancea” este un punct de trecere terestru a frontierei moldo-române, aflat la ieșirea din mun. Cahul. La momentul vizitei, activitatea PTF era funcțională pe direcția intrare-ieșire cu trafic moderat.

Cât privește, asigurarea protecției străinilor/ sau potențialilor solicitanți de azil, în 2021 nici o persoană nu a solicitat azil la PTF. Registrul de evidență a cererilor solicitanților de azil se află în PTF și nu conține vreo înregistrare de solicitare de azil din 2014.

PTF „Cahul-Oancea” nu dispune de spații pentru solicitanții de azil/ sau de reținere a persoanei. Persoanele reținute pentru infracțiuni sau contravenții sunt transmise Direcției urmărire penală din cadrul subdiviziunii Sud a IGPF din Cahul. Potrivit reprezentanților PTF, aceștia se prezintă în termen de 30 min., la solicitare. Doar în competența DUP ține de oferirea calității procesuale persoanei, precum și asigurarea garanțiilor fundamentale la reținere, etc au susținut reprezentanții IGPF.

Pe teritoriul PTF există un panou informativ cu privire la drepturile solicitanților de azil și lista autorităților ce pot fi contactate, inclusiv pliante informative.

La momentul vizitei, sectorul poliției de frontieră Cahul se afla în reparație capitală. Potrivit reprezentanților IGPF în incinta sectorului de poliție urmează a fi amenajată o cameră pentru plasarea temporară a solicitanților de azil.

E. CONCLUZII/ PROPUNERI:

În conținutul *Observațiilor finale privind cel de-al treilea raport periodic al Republicii Moldova*, adoptate în cadrul reuniunilor 1600 și 1602 din 27 și 28 noiembrie 2017 de către Comitetul împotriva torturii, se accentuează că „Republica Moldova trebuie să-și intensifice eforturile pentru a aduce condițiile din locurile de detenție la standardele internaționale, cum ar fi Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (*regulile Nelson Mandela*), inclusiv prin asigurarea condițiilor materiale și de igienă adecvate pentru deținuți, inclusiv iluminare naturală și artificială suficientă, sisteme de canalizare și instalații sanitare adecvate, inclusiv veceuri și dușuri, încălzirea celulelor, ventilare suficientă, calitatea și cantitatea adecvată a mâncării, așternuturi, paturi și obiecte de igienă personală, îngrijire medicală, activități în aer liber și vizite ale membrilor familiei”.²

Avocatul Poporului amintește că, articolul 3 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale impune autorităților o obligație pozitivă care constă în a se asigura că orice persoană privată de libertate este deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a pedepsei nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, ținând seama de cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea persoanei sunt asigurate în mod corespunzător.

În cadrul vizitei din 29 iulie 2021, au putut fi observate unele împrejurări ce indicau asupra efortului IGPF de a îmbunătăți condițiile materiale din cadrul SPF „Giurgiulești”, cu excepția neacomodării spațiilor pentru persoanele cu dizabilități.

Situația de la PTF monitorizare este una relativ bună.

² Pct.18(c) din *Observațiile finale privind al treilea raport periodic al Republicii Moldova*, adoptate de Comitetul împotriva torturii la cea de-a 62-a sesiune (6 noiembrie – 6 decembrie, 2017)

În același timp, Ombudsmanul este îngrijorat de lipsa unor camere de reținere temporară la PTF a persoanelor reținute pentru infracțiuni/ contravenții (inclusiv de până la preluarea acestora de subdiviziunea specializată).

În aceeași ordine de idei, lipsa registrelor de evidență a persoanelor reținute și plasate în punctele de trecere a frontierei și/sau sectoarele poliției de frontieră indiferent de durată trezește semne de întrebare, iar în unele cazuri îngrijorări cu privire la asigurarea garanțiilor împotriva torturii și sau altor forme de rele tratamente față de persoanele aflate în custodie. Complementar, IGPF urmează să identifice soluții în vederea asigurării drepturilor fundamentale la alimentație, sanitație, asistență medicală, la plimbări în aer curat, acces la bagaje și alte necesități specifice persoanelor din grupurile vulnerabile de risc (minori, persoane cu dizabilități, etc). Avocatul Poporului nu pune la îndoială competența și abilitățile angajaților poliției de frontieră, inclusiv sinceritatea acestora referitor la comunicările privind transmiterea imediată DUP a Direcției regionale SUD sau BMA a reținuților sau solicitanților de azil. Mai degrabă, poziția Ombudsmanului este una de principiu și motivată de necesitatea de a asigura un cadru de protecție a persoanelor cu care se află în contact polițiștii de frontieră și întru evitarea oricăror dubii cu privire la siguranța persoanei și integritatea angajatului.

În plus, în scopul *protejării integrității fizice și psihice* „Statele nu doar trebuie să se abțină de la provocarea relelor tratamente, dar și să adopte/întreprindă *măsuri preventive*, necesare pentru a asigura integritatea fizică, psihică și bunăstarea persoanelor private de libertate.”³

În pct.10 al rezoluției nr.72/163 din 19 decembrie 2017, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a accentuat, în mod special, obligația statelor *de a întreprinde măsuri prioritare, decisive și efective, necesare prevenirii actelor de tortură, tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante*.

Urmare, a constatărilor echipei de vizită, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) conducându-se de prevederile art.24 a Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul):

RECOMANDĂ:

Inspectoratului General al Poliției de Frontieră:

- 1) Să asigure evidența persoanelor aflate în custodia poliției de frontieră (reținute, plasate în camerele de reținere temporară sau în camerele pentru solicitanții de azil) **pentru înregistrarea** (datelor persoanei, ora plasării în odăi/ camere, componența familiei (sau dacă nu este însoțit de familie), facilitățile distribuite acesteia, date despre persoanele ce au vizitat (polițiști, procurori, etc), ora plimbării, ora alimentării, date despre asistența medicală, date despre leziuni vizibile, ora predării acesteia altor instituții, instituția primitoare) **acestora într-un registru special**.
- 2) Să identifice resurse materiale (să planifice) în vederea asigurării PTF cu pachete de igienă personală (pastă de dinți, lenjerie, periută de dinți, tacâmuri, etc) sigilate corespunzător pentru distribuire solicitanților de azil pe durata procedurilor operaționale și/sau altor persoane reținute și aflate în custodia acestora;

³ CtEDO, cauza Mouisel v. Franța, 2002.

- 3) Să identifice resurse materiale (să planifice) în vederea asigurării PTF cu pachete alimentare (fie prin servicii de catering) sigilate corespunzător și conform cerințelor alimentare în vederea asigurării dreptului la alimentație și apă a potențialilor solicitanți de azil și sau/altor persoane reținute și aflate în custodia acestora;
- 4) Să continue activitățile de dezvoltare profesională/ instruire a angajaților pe domeniile protecției solicitanților de azil/ prevenirii torturii și protecției persoanelor vulnerabile, etc;
- 5) Să continue eforturile de îmbunătățire a condițiilor materiale din sectoarele poliției de frontieră, în special condițiile de muncă ale angajaților;
- 6) Să asigure PTF cu broșuri informaționale privind drepturile solicitanților de azil, drepturile persoanelor reținute, etc.
- 7) **Să amenajeze în SPF Cahul cameră/ e pentru plasamentul temporar al solicitanților de azil, conform standardelor internaționale, odată cu renovarea acestuia.**
- 8) Să distribuie copia raportului respectiv Direcției regionale Sud a IGPF, PTF „Giurgiulești-Galați”, PTF „Giurgiulești-Reni”, SPF „Giurgiulești”, PTF „Cahul-Oancea” pentru informare și reacționare, după caz.

Raportul respectiv este plasat pe pagina web a OAP pentru informare și diseminare.

Executor:

Coordonat,

Alexandru Zubco,

Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat/